

Mniši jsou tiší

Anotace

Žáci porovnávají různé obrazy ze života mnichů v klášteře (hudební, filmové, kreslené) s reálným prostředím památkového objektu nebo „živého“ kláštera. Svě poznatky reflektují formou postupně dotvářených „komiksových“ dialogů a plánu kláštera. Pracují samostatně nebo ve dvojicích, na tvorbě plánu pak společně jako skupina. Aktivita je rozčleněna do tří fází, prostřední zahrnuje komentovanou prohlídku klášterního objektu.

Klíčové pojmy: klášter, mnich, jeptiška, fortna, kostel, křížová chodba, kapitulní síň, rajský dvůr, refektář, dormitář, hábit, modlitba

Cílová skupina: žáci 1. stupně základních škol, příp. mateřské školy (varianta)

Minimální časová dotace: 45 min (škola) + 90 min (exkurze) + 45 min (škola)

Rozvoj klíčových kompetencí: k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Vazba na vzdělávací obsah vybraných oborů (RVP ZV)

VZDĚLÁVACÍ OBOR	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY Žáci ...	UČIVO
Český jazyk a literatura	<ul style="list-style-type: none">reprodukují obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatují si z něj podstatná faktavedou správně dialogvolí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměrusestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený projevtvoří vlastní literární text na dané téma	<ul style="list-style-type: none">naslouchánímluvený projevtvořivé činnosti s literárním textem
Člověk a jeho svět (Lidé a čas)	<ul style="list-style-type: none">pracují s časovými údaji a využívají zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi různými dějivyužívají památkových objektů jako informačních zdrojů pro pochopení minulostirozeznávají současné a minulé a orientují se v hlavních reáliích minulosti a současnostisrovnávají a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	<ul style="list-style-type: none">orientace v časesoučasnost a minulost v našem životěkulturní památky
Umění a kultura: hudební a výtvarná výchova	<ul style="list-style-type: none">zpívají na základě svých dispozic, při zpěvu využívají získané pěvecké dovednostinalézají vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňují je v prostorové tvorběosobitost svého vnímání uplatňují v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaciporovnávají různé interpretace a přistupují k nim jako ke zdroji inspiraceobsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořili, zapojují do komunikace v sociálních vztazích	<ul style="list-style-type: none">pěvecký a mluvený projevuspořádání objektů do celkůreflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smyslyosobní postoj v komunikacikomunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření

Plán výuky

1. hodina

ČAS	ČINNOST	POMŮCKY
Motivace		
5'	Ukázka z filmu <i>Lotrando a Zubejda</i> (1997), písnička „Mniši jsou tiší“ (2'38)	http://www.youtube.com/watch?v=1SckOQfOUH0
5'	Řízený rozhovor: O čem se zpívá v písničce? Co jsme viděli ve filmu? → téma hodiny, resp. exkurze	
Uvědomování si významu		
15'	Monasterium: Obrázky ze života mnichů – žáci si společně s učitelem prohlížejí jednotlivé části kláštera a obrázky ze života mnichů, které se k nim vztahují; popisují, co se na výjevech děje. Doporučujeme zaměřit pozornost například na fortnu, kostel a mnišský chór, křížovou chodbu, kapitulní síň, rajský dvůr, refektář, dormitář, kuchyni, záchody a hospodářské provozy (hospodářský dvůr, pivovar, mlýn a sádka). Pozn. Záleží na uvážení učitele, zda bude účelné projít všechna místa nebo jen některá vybrat. Je vhodné porovnávat děj na obrázcích s dějem filmové ukázky, hledat shody a rozdíly.	interaktivní tabule/ možnost projekce + připojení na internet: <i>Monasterium</i> , http://monasterium.historickedictvi.com
15'	Práce dvojic: Co kdo říká? – žáci tvoří dialogy postav vyobrazených na vybraném obrázku, texty připevňují pomocí lepicích lístečků → vzniká „komiks“ ze života kláštera. Scény si žáci vzájemně představují/ přehrávají a diskutují, zda jsou/ byly pravděpodobné. Pozn. Učitel nerozhoduje o pravděpodobnosti, ale spíše pomáhá formulovat hypotézy/ otázky pro exkurzi. <u>Sada obrázků a fotografií:</u> Obsahuje ilustrace různých míst v klášteře, které umožňují vytvářet dialogy, a k nim vybrané srovnávací fotografie. Sadu je třeba rozstříhat tak, aby obrázky sloužily pro aktivity v 1. hodině a na exkurzi, fotografie pak při 2. hodině (viz níže). <u>Zobrazená místa:</u> fortna, mnišský chór, křížová chodba, kapitulní síň, refektář, dormitář, kuchyně, záchody a vodní systém, hovorna, prelatura, dům pro hosty, nemocnice, noviciát, knihovna (tj. 14 míst)	sada obrázků a fotografií (viz Ke stažení – 1. stupeň) z <i>Monasteria</i> ; lepicí lístečky ve tvaru bublin
Reflexe		
5'	Písnička – společný zpěv písně „Mniši jsou tiší“	(doprovodný hudební nástroj)

Varianta MŠ

S dětmi lze nacvičit písničku a obrázky z *Monasteria* využít jako podporu při dramatizaci písničky.

Exkurze

ČAS	ČINNOST	POMŮCKY
Motivace		
15'	„Komiks“ ze života v klášteře – připomenout si známé pojmy, ale především hypotézy a otázky, na které by měla exkurze přinést odpovědi	„komiks“, který vznikl v úvodní hodině
Uvědomování si významu		
45'	Komentovaná prohlídka kláštera – žáci společně s učitelem a průvodcem procházejí vybraný klášter, porovnávají výjevy na obrázcích s tím, co vidí kolem sebe. Pozn. Je vhodné se s průvodcem předem domluvit, co je cílem exkurze a jaké otázky žáci pravděpodobně vznesou. Ideální je, pokud prohlídka probíhá spíše formou dialogu než výkladu. Doporučené objekty (viz konec textu)	
Přestávka		
Reflexe		
30'	Práce dvojic: Co nového v klášteře? – žáci porovnávají své původní představy s novými poznatky, doplňují do obrázků další „bublíny“, rozvíjejí dialogy a opět je navzájem srovnávají	„komiks“, který vznikl v úvodní hodině

Varianta MŠ

Program exkurze je třeba přizpůsobit věku dětí (délka, obsah). Lze se však pravděpodobně domluvit s průvodcem, že na příhodném místě (refektář, kapitulní síň, ambit) děti zazpívají/ přehrají písničku, kterou si nacvičily.

2. hodina

ČAS	ČINNOST	POMŮCKY
Motivace		
10'	Práce dvojic: Není klášter jako klášter – žáci hledají v sadě fotografií dvě, které podle jejich uvážení odpovídají místu, které mají na obrázku; výběr diskutují s ostatními Pozn. Je vhodné porovnávat obrázky, fotografie i vzpomínky z exkurze, hledat shody a odlišnosti.	sada obrázků a fotografií z <i>Monasteria</i> fotografií z <i>Monasteria</i> + „komiks“
Uvědomování si významu + reflexe		

35'	Společná tvorba plánu kláštera – žáci vytvoří z paměti (nástěnný) plán kláštera, do kterého umístí jednotlivé části komiksu, resp. fotografie; svůj výtvar posléze porovná s modelem na <i>Monasteriu</i> . Svůj plán mohou doplnit či upravit, mohou však také vysvětlit a obhájit vlastní návrhy.	výtvarné potřeby, přístup na <i>Monasterium</i>
-----	--	---

Varianta MŠ

Pakliže je k dispozici interaktivní tabule nebo možnost projekce a připojení na internet, mohou děti komentovat model na *Monasteriu*, příp. k němu připevňovat obrázky s dílčími scénami.

Pomůcky

Sada obrázků a fotografií (viz Ke stažení)

Doporučené objekty

Nejlépe jakýkoliv klášter nebo jeho pozůstatky v blízkosti vaší školy.

Následný výběr zahrnuje benediktinské a cisterciácké kláštery, v nichž je stále zachována původní dispozice a tudíž jsou vhodné pro porovnávání.

(kurzívou kláštery dodnes obydlené mnichy)

benediktini: *Praha – Břevnov, Praha – Emauzy, Broumov, Rajhrad, Sázava*

cisterciáci: *Plasy, Osek, Zlatá Koruna, Porta Coeli (Tišnov), Žďár nad Sázavou, Velehrad*

(lapidárium – v roce 2012 z důvodů oprav do odvolání uzavřeno), Vyšší Brod

trapisté (bez možnosti prohlídek, návštěvník se dostane do kostela, domu pro hosty, případně klášterního obchůdku): *Nový Dvůr u Dobré Vody (Toužimsko), Klášter Naší Paní nad Vltavou v Poličanech (Sedlčansko)*

Doporučená literatura

Dušan Foltýn a kol.: Encyklopedie moravských a slezských klášterů. Praha 2005

Mirjam Hrudníková OP: Řeholní život v českých zemích. Řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice. Kostelní Vydří 1997

Regula Benedicti. Řehole Benediktova. Praha 1998

Pavel Vlček / Petr Sommer / Dušan Foltýn: Encyklopedie českých klášterů. Praha 1998